СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 208. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 7. вересня, 1928. VOL. XXXVI. No. 208. Jersey City, N. J., Friday, September 7, 1928. THREE CENTS.

СЕНАТОР БОРА ЗА ПРИНЯТТЄМ КЕЛОГОВОГО ДОГОВОРУ

СПОДІЄТЬСЯ, ЩО СЕНАТ БУДЕ ЗА ДОГОВОРОМ.

ВАШИНГТОН, 5. вересня. — Сенатор Бора, голова комітету сенатового для заграничних справ та у сих справах найбільше впливова особа, заявився за приняттєм договору Келога про проголошення війни поза законом.

Сенатор заявив, що він сподіється, що сенат прийме договір, — очевидно по належитій розвазі. Каже він, що евентуально сенат запросить представника уряду предложити свої погляди про договір.

ВЕЛИКІ ПЕРЕГОНИ ЛІТАКІВ.

31 ЛІТАКІВ ПЕРЕБУЛО ЩАСЛИВО ПЕРШУ ЧАСТИНУ ЛЕТУ.

НЮ ЙОРК, 6. вересня. — З летничого поля Рузвелта на Лонґ Айленді почалися вчора великі перегони літаків почерез край. У перегонах бере участь 37 літаків.

Перша перерва в дорозі має бути на поли Нортона, в місті Коламбасі, в стейті Огайо. Досі прибуло туди 31 літаків. Перший прилетів летун Ерл Ровленд.

Первісна надгорода для побідника виносила 15,000 долярів. Заким перший летун прибув до Коламбаса, надгорода збільшилася о ново пожертвуваних 5,000 долярів.

З ВИБОРЧОЇ БОРОТЬБИ.

ВАШИНГТОН, 5. вересня. — Републиканський кандидат Гувер дістав від своїх окружних менаджерів дуже гарні рапорти про поступ його аґітації. Партія вважає великим осягом те, що в місті Савтгемптоні, на Лонґ Айленді, зібралася велика жіноча конвенція для поборювання кандидатури Ал. Смита та попирання Гувера. Гуверівський комітет каже, що він зібрав досі жертви на суму 683,418 долярів.

Смитівський комітет постановив видати брошурки для поборювання тихої пропаґанди проти Смита. Спеціяльну увагу звернув комітет на закид, що, мовляв, Смит, ставши президентом, завівби в уряд богато католиків. Щоби збити сей закид, демократи приготовляють обчислення з віроісповідних переконань високих урядників стейту Ню Йорку, які дістали свої номінації від Смита. Показують вони, приміром, що на 14 членів кабінету міністрів Смита було: 10 протестантів, 3 католиків та 1 Жид. Між 25 головами ріжних стейтових департаментів було: протестантів 15, а католиків 11. Між висшими урядниками стейту, іменованими Смитом, було: 33 католиків, 105 протестантів, 11 Жидів.

Републиканські банкирі Р. Спрекелз, Ді Ленсі Кунце та В. Г. Гибз заявилися публично за Смитом.

ЗАПОВІДАЄТЬСЯ ЦІКАВИЙ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК, 5. вересня. — Урядники юнії театральних помічників заявляють, що юнія відай зарядить страйк сих робітників, якщо театральні підприємці не згодяться на робітничі домагання.

До юнії належить коло 2,000 робітників. Юнія домагається тижневої заплати в сумі 100 долярів для начальників департаментів, 90 долярів для їх помічників та по 8 долярів на день для звичайних робітників, які тепер дістають по 6 долярів у день.

Декотрі театральні підприємці вже згодилися на робітничі домагання.

ВІДКЛИКАНО ПЛИВАЦЬКІ ПЕРЕГОНИ ЧЕРЕЗ ХОЛОД.

ТОРОНТО, 5. вересня. — На перегони пливаків о надгороду Риґла в сумі 25,000 долярів, що мали відбутися в сьому місті, зібралося коло 150,000 видців та 199 пливаків.

Погода була дуже зла для перегонів. Коли Жорж Мішель, грубий французький пекар, що приїхав на перегони з Франції, мусів покинути воду через холод, перегони відкликано.

НЕ ДАВАТИ РУШНИЦІ ДІТЯМ.

ЛЕЙК ПЛЕСИД, Ню Йорк, 5. вересня. — Підчас забави між хлопцями пострілено припадково 12-літнього Луиса Виктора Стерлінга. Підчас стріляння до ціли один хлопчина вимірив рушницю до другого та потягнув за язик, забувши виняти вперед кулю. Куля вдарила другого під око та дісталася до мозку. Хлопця відставлено до шпиталя, де він скоро помер.

НАЙШЛИ ТІЛО БУВШОГО ПОСЛА.

СІЕТЕЛ, Вашингтон, 5. вересня. — Прибережна сторожа найшла тут тіло Александра Мекколона Ната, бувшого посла до англійського парляменту, що загинув був дня 25. серпня, коли його літак злетів у воду й потонув.

ПОЛІЦІЯ ДУМАЄ, ЩО СЕ БУЛО САМОВБИЙСТВО.

НЮ ЙОРК, 6. вересня. — Нюйорська поліція, розслідивши докладно всі підозріння, що вказували на можливість, що найдений в неділю інжинір Долієр погиб від скритого вбийства, заявляє, що він правдоподібно самий наложив на себе свою руку.

Поліція опирається головно на зізнаннях знатоків оружа, однак заявляє, що буде далі вести слідство в сій справі.

СМЕРТЬ ВІДОМОГО ФАБРИКАНТА.

ДЕНВЕР, Колорадо, 5. вересня. — Нині помер тут відомий на цілу Америку Роберт Інгерсол, що свого часу завів відомі відтак долярові годинники Інгерсола.

Мав він при смерти 68 літ та помер на хоробу Брайта. Хвалився він, що продав 70 міліонів штук свого годинника.

ЖИЄ ЩЕ ДОЧКА ШУМАНА І МАЄ 87 ЛІТ.

ЖЕНЕВА, 4. вересня. — В швайцарськім місті Інтерлякен живе 87-літна старушка, дочка славного німецького композитора Шумана. З приводу її іменин надіслано їй від любителів музики з цілого світа повно ґратуляційних телеграм. Старушка переховує в себе багато оріґінальних композицій свого батька, які самі собою представляють сьогодня значний маєток.

ПРОГАНЯЮТЬ КОМУНІСТІВ.

ЛОНДОН, 4. вересня. — На Трейдюнїнім Конґресі ухвалено віднестися до ґенеральної ради, щоби повела нагінку проти розвальних меншостей, головно комуністів, котрі розбивають організацію і є причиною того, що трейдюнії втратили за послідні роки два міліони членів.

ТРАГЕДІЯ ВОЯКА.

В році 1917, коли в Европі шаліла світова війна, поліціянт в Лондоні здибав на улиці жовніра, який поводився так, як божевільний. Не знав він, як називається, забув, звідки походить. Віддали його до дому божевільних (варіятів), а управа шпиталя помістила в часописах його фотографію і взивала читачів, щоб подали їй до відома, хто є той нещасливий. Але ніхто не зголошувався. Так минуло 11 літ. Аж недавно зголосилася до шпиталя якась пані з Страдфорду в Новій Зеляндії і сказала таке: Припадково пожичила собі один річник ілюстрованої ґазети англійської і в нім побачила фотографію свого сина, який пропав на війні. Привели до неї того жовніра, але сумна була стріча. Він дивився на матір байдужно — звичайно як чоловік божевільний. Мати ніби пізнавала його, ніби не пізнавала, бо дуже знінився. Але жінка сказала, що її син має знак — велику малину — на лівій лопатці. І дійсно, коли аревідували жовніра, знайшла жінка той знак, та набрала певности, що це її син-одинак. Зачала промовляти до него чутливими-материнськими словами, але син був байдужий — його очі дивились десь далеко. Він гейби не чув матери. Мати забрала сина до себе, бо має надію, що він в хаті, де пережив молодечі літа, таки прийде до себе. Але чи сповняться її надії? Мати любить сина більше як своє життє. Може ця материнська любов зробить це, що божевільний прийде до розуму.

ВОДЯНЕ СПОЛУЧЕННЯ З АВСТРІЄЮ.

Держторг вирішив відрядити першу крамову експедицію водяним шляхом до Австрії. Звязок з австрійськими дунайськими портами, що існував до імперіялістичної війни і був перерваний підчас війни, досі не поновлювався. Для спроби буде зафрахтований невеличкий пароплав, який візьме 600 тон силікатних та лісних товарів, кістяного клею й инш.

ЯК ОХОРОНИТИСЯ ПЕРЕД СУСІДСЬКИМИ КУРМИ.

Французький поет-драматурґ Маврикій Донней мав перед своєю хатою гарний огород з грядками. Що дня сам ходив коло них і підливав. Але сусідські кури майже що дня робили йому шкоду. Що не напросився поет сусідів, щоб не пускали своїх курей, але ніщо не помагало. Сусіди ще й сварились. Тоді поет впав на такий помисл: одного дня приніс з міста 12 яєць і в ночи порозкладав їх на грядках. На другий день, коли вийшов відігнати сусідські кури, з радістю попідносив яйця і ніс їх до хати так, щоб сусіди бачили. На другий день між сусідами вибухла сварка, до кого належать яйця, бо поет курей не мав. Рівночасно сусіди казились, що поет має даром яйця від їх курей. Щоби до того не допустити, сусіди позамикали свої кури і від тоді поет має спокій.

ПОХВАЛА ЦИБУЛІ.

Італійський часопис містить в однім із своїх чисел справжню апольоґію цибулі. „Цибуля — сказано там — не лише, що служить за приправу страв, але є ідеальним ліком, дорогоцінністю між городовинами. При нежитах (катарах), зафлеґмленні і болях горла нема кращого засобу на злагіднення цих недуг, як печена або варена цибуля. При недугах віддихових органів поручаємо їсти печену і присмажену цибулю і то якнайбільшу скількість. Дітям — без огляду на їх конструкцію — належить 3—4 рази денно давати смажену цибулю до булки, або без неї, бо це перечищує кров. Кому зробиться ячмінь на оці, хай приложить у цім місці пластинку сирої цибулі, а ячмінь напевно скоро зникне. Коли з носа тече кров, треба на потилицю покласти краяної цибулі, а кров перестане текти. Проти укушень бджоли або комарів добре робить сок із цибулі, яким треба вимастити тіло. Хто їсть цибулю, того тіло не піддається заразним недугам" — кінчиться згадана похвала.

ВИСОКА ЯКІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СМЕТАНКОВОГО МАСЛА.

Українська кооперація, як відомо, рік тому почала експорт сметанкового масла на закордонний ринок і окрема в Лондон. Лондонське представництво української кооперації повідомило Вукс, що якість експортованого за кордон українського сметанкового масла повнотою задовольняє вимоги закордонного ринку. На англійськім ринку українське сметанкове масло розцінюється нині на 8 шілінґів на цетнар дорожче, ніж сибірське масло.

МЕТОДОЛЬОҐІЯ СЛОВНИКОВОЇ СПРАВИ.

Керівник Комісії Словника Живої Мови проф. В. М. Ганцов перебуває тепер за кордоном, де вивчає методольоґію словникової справи. Проф. Ганцов має відвідати Німеччину, Францію та Швайцарію.

БЮРО СПРИЯННЯ ВИНАХІДНИЦТВУ.

Окрвиконком Харкова визнав за потрібне утворити при окружному відділі місцевої промисловости окружне бюро сприяння винахідництву, яке обслугуватиме всі підприємства місцевої промисловости Харківщини — кустарну промисловість і селянство. Бюро надаватиме винахідникам реальну допомогу, виготовляючи для них рисунки, опрацьовуючи проєкти та моделі й реалізувати корисні винаходи. При бюрі передбачається утворити експертну комісію й консультацію в справі винаходів, а також орґанізувати осередки сприяння винахідництву на підприємствах і при трестах. Бюро найближчим часом намітило провести обчислення всіх винахідників на фабриках і заводах та орґанізувати короткострочні курси для підвищення їхньої кваліфікації. Не пізніше 15 вересня передбачається скликати першу окружну конференцію винахідників.

До складу бюра увійдуть представники окр. РСІ, окрземвідділу, комгоспу, окрпрофради, ХОМП-у, Кустарспілки, ОМБІТ-у й окружної асоціяції винахідників.

СТРАЙК ЧЕРНОВЕЦЬКИХ БУДІВЕЛЬНИКІВ.

Дня 6. серпня виступили всі черновецькі будівельники на страйк. Вони домагаються збільшення заробітної платні, бо їх дотеперішня заплата була найнижчою з усих платень. На день дістає робітник-будівельник 80-120 леїв, а працює поверх 12 годин. „Форвертс" зазначує, що на заклик страйкового комітету всі робітники-будівельники, помимо того, що їх місця праці порозкидувані по цілім місті, як один муж кинули свою роботу й пішли до Робітничого Дому на збори страйкарів.

САМОВОЛЯ ДВІРНИКІВ.

В північній Буковині істнує від часу окупації Буковини Румунами виїмковий стан. Щоби піти з одного села до другого, селянин мусить мати ріжні документи-пропуски, а між иншим також і свідоцтво моральности. Щоби селянам і робітникам, які є членами української с.-д. партії, дошкулити, двірники (війти) умисне зазначують у свідоцтвах моральности, що ці люди займаються політикою. Ця замітка вистарчає, щоби кожний жандарм, перед котрим приходиться леґітимуватись, міг знущатися, а навіть завертати з дороги до дому.

„Форвертс" оголошує цілий ряд таких випадків і протестує проти цих середновічних способів насильства.

СКАРБ ЧАСІВ БІРОНА.

Недавно на стації Дарниця, навантажуючи баляст, знайдено в піску великий скарб. Фахівці, що оглянули цей скарб, визнали, що його закопано за часів Бірона (царювання Ганни Іоанівни). Досі знайдено 27 фунтів срібла, 9 золотих монет і 3 плятинових. Скарб має величезну історичну цінність.

АНҐЛІЯ В ПОГОНІ ЗА НОВИМИ КОЛЬОНІЯМИ

ХОЧЕ ЗАСЕЛИТИ СХІДНУ АФРИКУ, СЕБТО ЗЕМЛІ, ЩО ВЕЛИЧИНОЮ ДОРІВНЮЮТЬ ЗЛУЧЕНИМ ДЕРЖАВАМ. — ДО СВІТОВОЇ ВІЙНИ НІМЕЧЧИНА ВИКОНУВАЛА ТАМ СВІЙ МАНДАТ. — ТЕПЕР ВИБИРАЄТЬСЯ ТАМТУДИ НАСЛІДНИК ПРЕСТОЛА НА ЛОВИ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ ПОЧАТКОМ ВЕЛИКОЇ КОЛЬОНІЗАЦІЇ.

ЛОНДОН, 5 вересня. — Анґлійський престолонаслідник, князь Валії виїзджає завтра на лови до Східної Африки. Що це не звичайні лови, пізнати найкраще по тім, що до тих ловів роблено приготовлення більше як рік. А знова анґлійська преса вже від довшого часу розписується про багатства Східної Африки, особливо підносячи те, що її кава чи бавовна не уступають продуктам других країв. Разом з тим бачимо, як багата кляса і родова шляхта вже тепер закуплюють великі посілости і то в тих місцях, де буде перебувати князь Валії. Всі того переконання, що лови князя Валії це тільки форма, за якою криється цілком інший зміст. Анґлія прийшла до переконання, що домінії стали вже самостійними та що з них не можна надіятися тих користей, які можа було з них тягнути, коли ті землі були кольоніями. От і тому, оглядаючися за новими кольоніями, спинилася Анґлія на Східній Африці, себто на тих недосліджених і невизисканих досі просторах, що були до війни під німецьким мандатом. По війні ті кольонії відобрано Німеччині і віддано під мандат Анґлії. Німеччина одначе ще досі з них не зрезиґнувала і робить старання, щоби їх наново дістати в свої руки.

НІМЕЧЧИНА ДОМАГАЄТЬСЯ ЕВАКУАЦІЇ НАДРЕНІЇ.

ГОТОВА ДО КОНЦЕСИЙ В КОРИСТЬ ФРАНЦІЇ. — ТАК ЗАЯВИВ НІМЕЦЬКИЙ КАНЦЛЄР В ЖЕНЕВІ.

ЖЕНЕВА, 5. вересня. — Французький міністер заграничних справ Бріян мав перший раз офіціяльну розмову з німецьким канцлером Миллером. Предметом розмови була справа цілковитого звільнення Надренії з французьких окупаційних військ. Миллер опирав своє домагання на 431 артикулі версальського договору, який дозволяє на вчаснійшу евакуацію, коли Німеччина буде виконувати наложені на неї обовязки. Бріян заявив, що та квестія може бути вирішена на Раді Амбасадорів, але підчеркнув, що годі думати про евакуацію, коли Франція не одержить за те рекомпензати. Миллер заявив, що за кілька днів предложить з рамени німецького уряду проєкт таких концесій. Заразом переговорював він з представниками тих держав, що належать до Ради Амбасадорів.

ЛЮДИНА МАЄ ДУШУ.

ТАК ТВЕРДИТЬ ПРЕЗИДЕНТ ЗЇЗДУ УЧЕНИХ.

ҐЛЕЗҐОВ, 5. вересня. — Сер Вилієм Бреґґ, нововибраний президент Британського Товариства для піднесення науки, виголосив свою інавґураційну бесіду перед 3000 ученими, що прибули на зїзд. Попередкий президент сер Артур Кіт не вірив в позагробове життя. Теперішний знова вірить в душу і її життя по смерти. Сер Бреґґ одержав нагороду Нобля і є винахідником нової методи мірення електронів і атомів в кристалях. Він каже, що багато людей думає, що наука є нелюдською, що модерна наука забиває віру. Я не знаю — говорив Бреґґ — як можна таке говорити про студента, котрий стоїть кождого дня перед тим, що зветься нескінченістю. Наука не є так дурною, щоби відкидати те, що призбирала мудрість тисячеліть.

ЛІЧИВСЯ ПО РАДІО НА ОКЕАНІ.

НЮЙОРСЬКИЙ ЛІКАР ЛІЧИТЬ УКУШЕНОГО ЗМІЄЮ З ВІДДАЛИ ПО РАДІО-ДЕПЕШАМ.

ЛОНДОН, 6. вересня. — М. Шіфман, студент віденського університету збирав в Америці ріжні роди вужів та гадів для університетського музею у Відні. Всю ту збірку перевозив на кораблі Беренґарія. Трапилося, що по дорозі вкусила його їдовита гадина на самій середині океану. Тоді вислав він депешу до нюйорського лікаря др. Раймунда Л. Дітмарса, куратора зоольоґічного парку, з просьбою о пораду. Др. Дітмарс подав кілька депеш і рад, як лічити вже на добре опухлу руку. Йдучи за тими вказівками, Шіфман виздоровів, бо пухлина зійшла.

ЗОҐУ ЗА МИРОМ І СВОБОДОЮ.

ДАСТЬ АМНЕСТІЮ ВСІМ ВОРОГАМ І БУДЕ БУДУВАТИ ПАЛАТУ ЗА $500.000.

ТІРАНА, Альбанія, 5. вересня. — Нововибраний король всіх Альбанців приняв американського кореспондента і розповідав про свої найближчі пляни. Зоґу думає перевести в Альбанії демократичні реформи на взір американських і підписати договір Келоґа, як тільки Злучені Держави визнають його як короля. Казав, що є за спокоєм і свободою та що по тій причині дасть амнестію всім своїм ворогам в краю і за границею. На разі занятий плянами королівської палати, на будову якої парлямент ухвалить на найблизчім засіданню $500.000.

ВЕРЕСЕНЬ -- МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА; Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates;		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY. N. J.

ДО ШКОЛИ

Багато людей, як тільки побачить наголовок статті: ДО ШКОЛИ, навіть не набере охоти її прочитати. Та школа — це так важна справа, що ми її не можемо минати мовчки. Ми мусимо клепати її так довго, доки не вилічимо наше громадянство цілковито від тої байдужности, з якою воно все ще відноситься до школи. В американських часописях не подиблете закликів: до школи!, бо Американці вже навчилися розуміти вагу школи і пхаються до неї такою ґурмою, що не стає приміщень, хоч тут повно університетів, що мають по кількадесять тисяч слухачів. А ми, Українці, остаємо на тім полі позаду. Правда, в послідних роках слідний великий поступ і під тим оглядом, але цего ще замало. Бо в кождій українській місцевости повинно бути принаймні один двох українських адвокатів, лікарів, кваліфікованих учителів, техніків, друґсторників, механіків, пломберів, і людей інших занять, до яких потрібно спеціяльного вишколення. Живемо в таких часах, що з кождим днем стає чимраз тяжче жити, особливо чорноробочим, неграмотним чи малограмотним. До кождої праці стає тепер багато кандидатів і є з чого вибирати, а коли можна вибирати, то вибирають, річ ясна, того, що має кращі кваліфікації, що має краще образованнє. Каледжі й університети викидають з кождим роком величезну силу молодих людей, котрі становлять поважну конкуренцію для других, що не кінчать студій. Тому, коли ми хочемо бути розумним народом і добрими батьками для своїх дітей, не можемо обмежити науки до того, до чого нас примушує держава силою, а мусимо змагати, щоби нашим, українським, дітям дати добре образованнє, щоби вони далі не були тут такими чорноробочими, якими були їхні батьки.

Крім американських шкіл є ще у нас українська школа. Кождий мусить признати, що робимо в останніх часах всі зусилля зі всіх можливих боків, щоби ту школу уліпшити. І є вже познаки, що та наша школа йде дійсно до кращого. Переводяться реформи щодо підручників і способів навчання, заводиться звільна один плян, а учителів піддається під певну контролю. Тепер черга на наше громадянство, щоби воно по місцях ту школу ревно поперло. Бо є вже такі місцевости, де українські школи ведуться, можна сказати, взірцево, де школа дійсно в добрих руках, а де не дописує тільки — громадянство, не так діти як їхні батьки. А треба знати, що не вийде нічого з шкільних реформ, коли не переформуються душі батьків, себто коли батьки щиро не подбають за матеріяльну піддержку школи і не пішлють до тої школи своїх дітей. Бо коли родичам дорога їхня дитина, то в рівній мірі мусить бути дорогою і українська школа. Бо та школа дбає про те, щоби закріпити духово ту кровну звязь, яка лучить українських дітей з українськими батьками.

Поновне відкриттє памятника Т. Шевченка в Косові.

(Оригінальна допись до „Свободи").

Минуло власне чотирнацять літ від хвилі, коли на толоці при вступі до Косова від сторони Кут відкрито памятник в честь Тараса Шевченка. — Працьовиті руки селян з сусідних громад та косівських міщан висипали високий курган а на нім уставлено на відповіднім педесталі Тарасове погруддє.

Відкриттє того памятника відбулося торжественно — була сила народа з цілого повіту, а похід, зложений не лиш з ріжних депутацій, але передовсім з карних рядів Січовиків і Січовичок в лентах та з десятками прапорців, придставлявся чудово. Була і кінна чета Гуцулів-Січовиків, а всі з топірцями в руках та прекрасних гуцульських одностроях, з лентами через груди.

Прийшло до світової війни і десятки всіляких народів перемашерували попри цей памятник і ніхто його не ушкодив, а Москалі то і шапки перед ним здіймали.

Але прийшло до українсько-польської війни — а святотатські руки чесних „браці" порозстрілювали Тарасове погруддє...

Минуло майже десять літ, заки наші косівські люди прийшли троха до себе і ось постановили вони відновити цей памятник, а свято відновлення почтити відповідним торжеством.

Основано отже відповідний комітет, а на його чолі станув тихий а дуже роботячий патріот **др. Петро Рондяк**, адвокат у Косові.

До того комітету належали ще: др. Прибиткївський, директор Кооперативного Союза, дир. Куриленко (Наддніпрянець), інж. Микуляк, пані Григорцева, пані Буджикова, Корн. Романовова, Петро Багатчук і инші.

Відновлення погруддя припоручено артистови-різбареви Андрієви Коверкови.

Колиж усьо було вже приготоване, визначено на день 5 серпня с. р. свято поновного відкриття.

І це свято відбулося дуже торжественно, але якаж ріжниця поміж ним а тамтим святом першим, перед чотирнацятьма роками!

З яким запалом тоді машырували Січові чети, яка пишнота красок, лент, прапорів! А на січових прапорах наші славні гетьмани, наші найславніші письменники — як ось Шевченко та Федькович, поет Гуцульщини!

І цим разом ішов похід з присілка Москалївки (де в уніятській церкві була Служба Божа за православного Тараса!), через Косів, аж до могили. Але народ ішов тихо, з одним лише жовто-синім прапором. Напереді грала музика „Гей, там на горі Січ іде" і другі січові марші — і лиш один, і то дівочий хор співав у поході. Якаж ріжниця межи тим бундючим, самопевним настроєм перед 14 роками а тепер, девять літ по нашім погромі!

Але всеж таки видно підєм духа і наслідки муравлиної праці наших людей, а бесіди виголошені на кургані цілком не були малодушні — але противно — повні надії і дуфности у наші сили.

Від погруддя аж до низу могили станули шпаліром члени дівочого Пласту, навкруги кургану уставились численні депутації з вінками, а вже поза ними товпи народа.

Вступну промову сказав голова святочного комітету **др. Рондяк**, котрий виразно зазначив, що це свято маємо завдячувати злочинним рукам наших сусідів. Він і відтягнув жовто-синій прапор на бік, а зпід нього показалося добродушне лице нашого Батька.

Тепер музика заграла, а весь народ заспівав „Народний гимн".

Потім говорив молодий, палкий посол **Д. Паліїв**, котрий у своїй промові напровадив з Тарасових творів ряд цитатів, які не лиш наказують нам вірити в нашу будучність, але і для неї працювати!

Потім виступали на верх кургану поодинокі депутації з вінцями, а при цій нагоді один з членів депутації виголошував пару гарних патріотичних слів.

І так промовляли: від філії „Просвіти" **Лепкалюк**, від „Рідної Школи" **Куриленко**, від повітового Союза Кооператив **др. Прибиткївський**, від читальні Просвіти ім. Франка в Москалївці — **Богонос**, від читальні Просвіти імени М. Павлика на Монастирську — **др. Боднар**, від Читальні і „Лугу" в Шешорах — **Василащук**, від Союза Українок **Григорцева**, від дівочого пласту — **Марія Библюк**, і т. д.

На кінці іменем старих, тепер розвязаних „Січей" промовив старий їх отаман **др. Трильовський**, котрий зазначив ріжницю між настроєм, який панував при відкриттю цього памятника перед 14 роками і межи настроєм теперішнього свята. „Але старого січового духа — говорив він — ніхто нам не вирве з грудей, і на це ніякі розвязування та заборони не придадуться, бо той дух живе в наших грудях, підсичуваний тим огнем, який бє з Тарасового „Кобзаря".

Др. Трильовський і др. Рондяк це були одинокі бесідники, які промовляли при відкриттю і перед 14 роками.

По словах д-ра Трильовського знову залунав гимн **„Ще не вмерла Україна"**, а потім **„Не пора"**.

Тепер почав кидатися на всі боки комісар староства **Соя** та верещати, що це є заборонене співати. Навіть закликав узброєну в кріси і штики поліцію (жандармерію) і та почала розганяти народ. Супроти цего — посол Паліїв виліз на цього посол Паліїв виліз на оголосив, що тепер відбудеться його **посольське справозданне.**

Комісар заявив, що це неможливе, бо ті збори справоздавчі треба замельдувати до староства.

На те Паліїв:

„Я власне в тій хвилі зголошую вам ті збори і зараз їх таки й розпочинаю".

Так отже відбулися справоздавчі посольські збори, по котрих під диреґентурою посла відспівано не лиш „Ще не вмерла!" але і „Не пора!"

Комісар уже був тихо.

Пополудни відбувся в Косові на площи Нар. Дому **народний фестин**, а вечером театр. трупа Стадника відограла в салі тогож Н. Дому оперу **„Катерину"**. Здвиг народа був великий.

Загально сказавши, народ і на Гуцульщині помалу приходить до себе і опамятується. Велику шкоду роблять ріжні **хруні і хлібоїди**, котрих — в часі нещастя — в кождім народі багато плодиться.

При виборах дала Косівщина щось понад **десять тисяч** голосів на урядових кандидатів — **Поляків.**

Грає тут велику ролю і **темнота** народна — і з тою передовсім треба боротись. **„Січи"** нам заборонили, **„Луги"** під першим-ліпшим претекстом розвязують; декуди і з **„Читальнями"** таке саме діється. І тому величезну ролю в нашім народнім життю грають тепер **кооперативи.** На чолі того руху стають молоді люди, що покінчили академії у Відни і в Празі, або „Господарську Укр. Академію" в Подєбрадах у Чехії. Також деякі доктори прав, що позискали свої степені наукові заграницею, а котрих то степенів Польща-матушка признавати не хоче — працюють дуже успішно в кооперативнім русі. Таким є власне др. Прибиткївський у Косові, др. Левицький (при „Маслосоюзі") в Коломиї і многі другі.

А треба бачити, з яким запалом ті молоді люди беруться до діла, яку стислу контролю заводять, які ґрандіозні пляни на будуче начеркують, і то пляни, опираючіся не на фантазії, але на стислім обчисленню!

Найбільша наша рана в краю — це **„Рідна Школа"** і про неї повинні наші Браття в Америці передовсім дбати.

Своїм боком, що коли яке село відізветься до своїх односельчан о поміч для будови **Народного Дому** в тім селі — то треба негайно спішити з поміччю, бо в такім Народнім Домі міститься вже звичайно і кооператива і „Рідна Школа" і „Читальня".

Іван Грім.

ДЕЛЕҐАТУРА „РІДНОЇ ШКОЛИ" НА ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ АМЕРИКИ.

Ню Йорк, 3. вересня 1928. Ч. 8.

До Українського Громадянства в Злучених Державах Америки.

Отсим маю шану повідомити українське Громадянство, що з уповаження товариства „Рідна Школа" з осідком у Львові я прибув до Злучених Держав Америки як відпоручник „Рідної Школи" з метою: заступати справи того товариства на американській землі.

З огляду на великанське значіння, яке мають для української нації творені для її молоді приватні українські школи на землях під Польщею, закликую українське громадянство та установи Америки вступати в члени „Рідної Школи" та піддержати це товариство як найщиріше морально й матеріяльно.

Ізза незвичайно важкого положення „Рідної Школи" під теперішню хвилю прохаю призначувати негайно відповідні датки від поодиноких чи збірних осіб, організувати збірки при всяких нагодах, відбувати улаждження з доходом на „Рідну Школу" та орґанізувати мітинги, на яких я буду реферувати справу „Рідної Школи". Мітинґи прохаю улаждувати по можности загальні для цілої місцевости, порозуміваючися зі мною щодо дня.

У всіх справах „Рідної Школи" звертатися прямо на адресу (аж до відкликання):

Lew Jasinczuk,
The Globe Service Corporation,
30 East 7th St., New York, N. Y.

Всі грошеві посилки призначені для „Рідної Школи" звертати або через свої орґанізації, або безпосередно на адресу:

Ridna Szkola,
Lemberg, Rynok 10, Galicia.

або на повищу адресу делеґата.

Знаючи дотеперішне заінтересування старокраєвими справами з боку американсько-українського Громадянства, висловлюю тверду віру, що закріпиться той трівкий, сердешний звязок зі старим краєм, який повинен обєднати Українців на всіх кінцях землі для великого діла: готування матеріялу для власної державности.

Лев Ясінчук, делеґат.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(200)

По переході влади в наші руки до мене, як до товариша міністра, надійшов рапорт від адміністрації, здається, Константинівської військової школи, про те, що в школі було пограбовано сімнацять аршинів червоного сукна зі стола шкільного совіту й, як зясовано, з цього сукна пошив собі запорожський жупан і штани офіцир Сагайдачного полку Андрусь. Дійсно, я й сам бачив, як декілька разів Андрусь появлявся на хорах Центральної Ради в різко-червоному жупані. Тому мною було зроблено розпорядження військовому прокуророві назначити слідство над Андрусем в цій справі і, коли виясниться факт грабунку, чи „присвоєння", то віддати його негайно до військового суду. Звичайно, це не був виключно для Андруся зроблений такий наказ, бо я завжди тримався й тримаюсь того погляду, що найменьший злочин, особливо військового, мусить бути суворо розсліджуваний і не зважаючи на ніякі його заслуги, суд мусить винести свій правдивий вирок, але я протестував всім своїм єством проти самочинних, таємних розправ. Якраз під час цього слідства заскочили ці події, про які я оце пишу. Такі „пани" завжди шукають випадку, щоби помститися над тим, кого вони вважають своїм заклятим ворогом за те, що він покликав їх до порядку й мав „сміливість" віддати до суду за злочин „щирого сина України".

На горі, у дворі, біля нашого віконця ввесь час переводилися жорстокі, безтолкові розстріли тих, що попадали сюди, до „штабу Вільного Козацтва" (Миколаївська, 9) арештованими. Досить було з першого погляду не подобатикомунебудь з безпросипно пяного „начальства", або начальство, особливо Кравченко, мало настрій „постріляти", чи якась невдача трапиться на вулицях Київа, як розстріли збільшувалися.

На четвертий день нашого арешту почулись незвичайно часті стріли зверху, очевидно розстрілювали поспішно й багато людей. Від варти ми довідалися, що то розстрілюють „в помсту за вбитого сьогодня в ночі на вулиці полк. Андруся". Дивно, подумав я, скільки памятаю цього „полковника" він завжди провокував нашу справу й смерть його принесла теж саме. В той же день вечером Київська Міська Дума запротестувала проти безсудних розстрілів, що переводилися у дворі на Миколаївській, 9. В Думу їздив Міністер Юстиції Центральної Ради М. Ткаченко й запевняв словом чести Міністра Справедливости та іменем Центральної Ради, що нічого подібного на Миколаївській, 9 не було. Це була найбільша дискредитація Міністерства України, Парляменту її та всієї української демократії, бо свідками цих розстрілів були всі мешканці величезного 6-ти поверхового цього будинку, які крізь вікна докладно бачили все, що робилось у дворі.

Зпоза стін нашої кімнати, крім того, що частково почуємо від наших вартових, чи з пяних вигуків за дверима, до нас нічого не доходило. У своїй уяві ми будували ріжні пляни, ріжні проґнози щодо нашої долі і т. д. Правду треба сказати, ми ясно розуміли одне, що находимося в повній владі невідповідальних грубих, неґативних елементів, яких не можна назвати хочби націоналістами, за виключенням звичайно одиниць. Це була попросту розбештана „чернь" зо всіми присущими й хижацьки-звіринними інстинктами.

Звичайно така оцінка цієї по меньшій мірі тупої „черні" наводила нас на досить песимістичні думки щодо нашого становища. Тимбільше, що нами була почута розмова „старшинства", в якій вони висловлювали гадку, що колиб захватили їх несподівано большевики, вони мусілиб повестися з ними в тому напрямкові, що зявилисьби перед ними, як ті, що збунтувалися проти Центральної Ради, а нас представити як заарештованих ними для передачі большевикам — благо між арештованими є Міністер Земельних Справ Б. Зарудний, товариш військового міністра — я, та инші видатні активні діячі Ц. Ради.

Підла й глупа гадка, ніби большевики не знали, хто й за що арештований та не мали своїх агентів серед „оборонців України".

Коли я пізніше розповів С. Петлюрі про свої переживання та спостереження в часи цього арешту мого, то він лише сумно похитавши головою, з докором та обуренням сказав:

— Ми чесно й по лицарськи билися на позиціях та на вулицях Київа. А вони нікудишні інтриґанти вкривали неславою та безчестили імя наших героїв борців, утворивши типове большевицьке чека. Хіба можуть Порші вести чесну героїчну боротьбу, коли вони вроджені для інтриґанства, провокації та підлости?

С. Петлюра мав рацію. Дійсно в тяжких лицарських боях за кожен цаль рідної землі вмирали герої борці Гайдамаки, Січові Стрільці, Вільні Козаки та инш, а за спинами їх ріжні пройдисвіти та тхорі паплюжили імя України. Герой і лицар не здібний на безглузду самочинну розправу навіть з найтяжчим своїм ворогом.

Я признаю в потребі режім тяжкої, твердої руки, але ніколи не можу примиритися з саморозправою дикого натовпу, чи окремих начальників, не покликаних відповідним законом, чи наказом або розпорядженням до покарання ворогів та злодіїв. Таксамо суд мусить бути отвертий, безпристрастний і чесний, але не вирок сваволіних „оборонців Неньки України" чи права й справедливости, чи чого иншого.

* * *

Як кажуть: береженого й Бог береже, а тому ми установили поміж собою варту з двох „арештованих" на ніч, щоби якінебудь прикрі події не заскочили нас несподівано. Крім того була розсліджена наша кімната. Знайшли в одній стінній шахві вихід у двір, куди нас водили до виходків. Ті двері були зовні завязані дротом. Для того, щоб їх одімкнути, ми почали ходити до виходків частіше й по двоє. В той час, як один розмовляв з вартовим біля воріт, через які ми входили, другий розкручував дріт. Нарешті за дві ночі нам пощастило одімкнути двері.

Далі був намічений шлях, яким через дахи щоп можна було перебратися у сусідний двір, а Гнат Михайличенко*) ухитрився приставити туди й драбину. Дехто з нас дістав гранати в наших вартових, що стояли по одному в кімнаті біля дверей.

Таким чином були зроблені всі приготовання до нашої активної самооборони, розроблений плян її, а тому ми досить спокійно очікували дальшого ходу подій.

Що торкається пляну самооборони й втечі, то я запропонував такий плян: Коли стане нам цілком певно відомо, що нас мають розстріляти, або будуть викликати точно невідомо куди по одинці, то, щоб там не було, я йду перший і, проходячи на горі мимо скоростріла, падаю біля нього й починаю стріляти. Тим, хоч може й не врятую себе, але зроблю великий алярм.

В той час в нашій кімнаті двоє заарештованих кидаються на вартового, а третій жбурляє гранату у помешкання козаків, що утворить ще більше замішання, користуючись яким усі тікають у двір ходом, що іде з шахви. Я-ж сам, коли зразу не вбють, знайду вихід і для себе. Плян цей рішуче був відкинутий товаришами й вироблений другий, а саме: в майбутньому — навіть з власної потреби виходити нашої кімнати по двоє, при тім у одного обовязково мусить бути схована граната (французька-невеличка). Також на жадні визови ні одинцем ні більшою кількістю, коли точно невідома причина визову, не виходити. Вразі, коли буде помітно, що вже настав час тікати, двоє з нас покінчують з вартовим, що було легко зробити, бо у себе ми мали заховані багнети, які залишилися тут перед нашим приходом, запавши за канапою, а третій жбурляє гранату в сусіднє помешкання й тікає останнім, маючи в руках ще дві гранати, які вживає при потребі.

(Дальше буде)

*) В 1920 р. розстріляний Денікінськими катами-добровольцями.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КІЛЬКА СЛІВ ПРО ПОЛЬСЬКИХ ПРИЯТЕЛІВ, ЩО ВДАЮТЬ ПЕРЕД НАМИ ШИРИТЕЛІВ ЗАХІДНОЇ КУЛЬТУРИ.

Від якогось часу появилися в нас „західні орієнтаційники". Немов кертиці на весні то тут, то там зачали висуватися своїми копаками по рівній земли, засіяній здоровим зерном. Хто погляне на роботу кертиць, кождий сам себе питає: по що таке сотворіння живе на цій земли? Чому підлазить під верх, на шкоду собі й на шкоду рільникови? Пощо воно нищить кроваву працю селяства? Та на щасте кертича робота не шкодить так богато, як рільникови на весну здається. Час переходить, а природа постепенно перемагає кертичну роботу. Збіжа виростає буйно, рільникови на диво. По кертичній роботі й слід загибає.

Подібне станеться й з нашими західними ідолопоклонниками. Шкода їх поганої кирині, бо вже ці часи минули, що ми йшли за їх зрадливими голосами. Ми вже знаємо, що ті добродії вміють служити вірно нашим ворогам, бо вони богаті, а свому українському народови їм годі служити, бо він бідний. Ми вже знаємо, що ці охлапи, які вони побирають від ворогів нашого народа, то кровавиця нашого народа.

По хмарних днях приходять погідні й веселі. Так само по нашій неволи й кайданах прийде Свобода й Воля нашому народови. Тимчасом нам, свідомим людям, треба проганяти на чотири вітри таких співаків з заходу й скріпляти боєві кадри нашого народа. Поборюймо всякі часописи, що західні орієнтаційники за ворожі гроші видають і даром розсилають поміж український народ. Хто такими ґазетами напихається, той немовби набирає посліду з зерна собі на хліб, а зерно відкидає. Як будемо проганяти від себе „західних орієнтаційників", то остаточно й ворогам нашим терпець урветься; вони прозріють, що діло ніяк „нє ідзє" і тоді їх прислужники дістануть копняка в спину так, як уже декотрі прислужники за нашої памяти дістали.

Український народ на західну орієнтацію ніколи не піде. Ніколи не дасться вигоїти тих ран, які завдали вороги нашому народови. Не забудуться Талергофи за небіжки Австрії, де наших невинних людей стріляли й вішали, як не забудуться царські переслідування через доноси московських аґентів. Не забудуться теж другі рани, які завдали нам „західні культурники". Не забуде наш народ того найгарнійшого цвіту, що гинув невинно по фронтах, по польських таборах, в Берестю Литовськім, у Модліні, Вадовіцах, Стржалкові та по других твердинях смерти. Не забуде наш народ, як його борців десяткував голодовий тиф, побої і знущання, хвороби, а „західні культурники" тільки руки потирали й кракали як гайвороння.

Ще кров нашого народа, проллята сими західними культурниками, не висохла. І все ще ллється свіжа.

Є ще люди, що були наочними свідками, як „західна культурна" Польща представляла наш народ заграничним місіям других західних культурниць, котрі приїздили на „збадання" до Східної Галичини в роках 1918 і 1919. Памятаємо ми добре, наприклад, як у Львові перед приїздом місії західних культурників польські західно-культурні власти дали приказ, щоби поздіймати всі українські написи з товариств та крамниць. Хто не виповняв їх розказів, тому грозили утратою концесії торговлі й тюрмою. Як хто таки не виповнив того наказу, то вони насильно самі затирали чорною фарбою написи, а властителів до тюрми гонили.

Приїхали західні культурні місії, взяли їх польські західні культурники поміж себе до ґрафського касина на улиці Міцкевича, влаштували їм прийняття, відтак обвезли по місті автомобілями тай „Львуф юж польске място!"

Як польські приятелі пробують баламутити нас західною культурою, то нагадаймо їм польське присліве:

> Доконд свят святем,
> Дотонд не бендзе
> Поляк Русінові братем.

Котрому у відповідь каже наш нарід:

> Доки ріка Дніпро
> В Чорне море ллється,
> Доти український народ
> З Поляками не згодиться.

Г. Туркевич.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. С., Ню Йорк. — Того рода передруків не містимо. Причину Ви самі повинні добре знати.

Свідомий. — Пишіть коротко і держіться одної теми. Добре обдумайте, що хочете написати і що хочете тим писанием осягнути, а тоді хапайте за перо.

М. О., Зайґлер, Ілл. — Нам відома статистика з 1. січня 1920 року. Тоді жило в Злучених Державах 53,900,431 мущин а 51,810,189 жінок.

И. К., Детройт. — Тепер будується новий дім Союза і всі річники „Свободи" на складі. Тому годі провірити і дати Вам точну відповідь. В американській ґазеті ведуть індекс і повинні дати точні інформації.

Н. К., Джерзі Сиґі. — Не страшмо ворогів погрозами і словами, а ділами. В тім дусі треба писати поезії.

Міліч Якшіч, Ред Лейк, Канада. — Нам відома адреса такого хорватського органу: Hrvatski List, 166 Av. A, New York, N. Y.

Г. М., Филаделфія, Па. — Запитайте священика, а він Вам дасть інформації.

Ф. Б., Балтімор, Мд. — Таких відозв не поміщуємо. І то не тому, що ми противні таким збіркам, а тому, що така є ухвала.

Витинки з ґазет надіслали: М. Вітишин з Нюарку, Н. Дж., П. Драпяк з Гартфорд, Конн., Іван Бойко, з Балтімор, Мд., Г. Лебіщак з Честер, Па., Л. Білик з Гемтремк, Миш., П. Шевчик з Обурн, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ.

Чи ми повинні посилати свої діти до української школи?

Хочу сказати декілька слів про українську школу в нашій місцевости. Дуже часто трапляється в нас таке, що діти українських родичів не знають навіть, що вони є Українцями. Дуже часто можна почути, як українську дитину діти инших народностей кличуть „Полак", чи „Рошен".

А навіть звичайно буває таке, що коли родичі записують свою дитину в публичну, анґлійську школу, то подають (так загально) національність „Рошен". Вони мало звертають на це уваги, а часто можна почути: „Як записав, так і буде, а що це їй (себто дитині), шкодить"... А чи дійсно не шкодить? От приміром виросте їхня дитина на здорового хлопця. Якої він нації? Звичайно, як не „Полак", то „Рошен". Він Українцям скорше тоді шкодить як помагає.

А от берім наприклад таке. В Европі знялася війна. Тут в Америці Поляки творять леґіони, щоби йти воювати на українських землях, а наш несвідомий молодець (яко Поляк) вступає до леґіону й іде воювати проти своїх братів, йде помагати грабити українську землю. Або, вступаючи в ряди „русских" — піде будувати Росію.

Щоби не допустити до денаціоналізації нашого покоління, ми повинні посилати своїх дітей до української школи. Там довідаються діти, хто вони й чиї діти...

Хочу ще кілька слів сказати про предмети навчання в школі. Минулого сезону деякі батьки домагалися, щоби в школі було навчання релігії. Инші знову відмовлялися. З цего виросло непорозуміння і багато забрало своїх дітей зі школи. Цю справу треба нам поставити ясно. Чи має бути в нашій школі релігія? Коли так, то, як це погодити, коли в місцевости можуть бути Українці обряду гр.-кат., православні й з народної церкви? Всі вони Українці! І замісць того, щоби вирозуміти себе, вони посваряться і розійдуться.

Дивімся на Німців. У них є лютеране, кальвіни, католики, — та мимо цего вони не роблять драчок як наші, а гуртуються і працюють, без огляду на те, хто, як вірує.

І ми повинні це вже раз зрозуміти. Ми живемо в Америці. Тут усякий чоловік може вибирати собі свобідно обряд, який хоче. Але мимо цего він, не забуваймо, є **Українець**. А може бути й безконфесійний, і він теж Українець. Ми віру оставмо, нехай священики займаються цією справою, а в такій справі, як українська школа нам ніщо не повинно стояти на перешкоді.

Ми, розбиті на ґрупки, нічого не зможемо зробити, а гуртом навіть легенько вдасться підняти важчу річ. Тому без огляду на все инше присилайте з початком шкільного року свої діти до української школи, де наші діти навчаться своєї рідної мови й письма.

Так всі, як один, хто має діти, нехай присилає до школи, щоби ні одна українська дитина не остала позаду!

П. Григорів.

ПОДЯКА

Ми, низше підписані, складаємо щиру подяку У. Н. Союзови за скору виплату посмертного по бл. п. Марії, нашій дочці. Рівнож почуваємося до обовязку зложити подяку всім тим Шановним Громадянам, що взяли участь в похороні нашої любої, покинувшої нас дочки Марії.

Андрій і Текля Лялюк,
Олеан, Н. Й.

Справлення похибок: В збірці на Рідну Школу в с. Поздячі має бути: Олекса Матейко, Катерина Демянюк і Василь Боголевич.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 29. серпня с. р. помер в шпиталі на затроєнне крови член братства Пресв. Тройці **Теодор Ковальчук.** Покійний працював як паляч (фаєрман) в ґазовні і в наслідок горячі набіг йому на руці прищик, який він здер, а коли рука стала пухнути, удався до шпиталю, де переведено операцію, але се було за пізно. По трох днях помер, полишаючи жену і четверо дрібних діточок. Був також членом товариства Запорожська Січ. До У. Н. Союза вступив до від. 203 в році 1924. Походив із села Тязів, пов. Станиславів. Був се чоловік спокійної вдачі, завсіди веселий та жартобливий. Хоч працював тяжко, давав радо жертви на всякі народні чи просвітні цілі. Люблений всіма членами і сусідами, полишив щирий жаль в серцю кождого Українця, а в суботу 1. вересня с. р. в день похорону братство Пресв. Тройці і товариство Запорожська Січ взяли в похороні ґреміяльну участь з прапорами, щоб віддати послідну прислугу свому членови. В похороні взяло рівнож участь велике число українського громадянства.

Хай буде йому пером хоть не рідна, а гостинна земля.

Володимир Яськевич,
секр. відд. 203. У. Н. С.

СПАТИ В СИНЬОМУ Є ЗДОРОВО.

Між барвою і сном є чимало спільного, але в практиці це мало ще вихіснувано. Із дослідів мінхенського товариства для досліджування світла виходить, що здоровий сон залежить дуже від добору барви. Малярі скла запримітили вже нераз, що засипляли, коли їм приходилося довго малювати в кобальтово-синіх барвах. Уже й давніше поміщувано психічно хорих у кімнатах помальованих на синьо або бодай із синіми занавісами на вікнах, що причинялося до успокоєння хорих і вони скорше засипляли. Занадто подразнені (нервові) люде значно успокоюються, коли їх помістити у кімнатах витапетованих на синьо або коли світло паде через сині занависи. З того видно, яку високу вартість має синя барва для спальні. Зате не добре вживати чорної барви, бо вона впливає пригноблюючо на богато людей. Люде, що сплять недобре, мають добрий сон, коли стіни спальні помалювати на ясно-синьо, або коли на лямпі є синя умбра, або коли вися̀ча лямпа є синя. Вже тоді не потребують вони штучних насонних засобів.

Др. В. Клодницький.

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВІЙ ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ

(Передрук заборонений).

(9)

(Продовження).

І. школа циніків.

Основателем цеї школи був Антистен (Antistenes). Антистенова державницька фільософія була засадничо відмінна від фільософії Плятона й Аристотеля. Чому? Як Плятон так й Аристотель були великими чоловіко-і народолюбцями. Вони у своїх навчаннях все підкреслювали, що **одиниця сама для себе є нічим.** Вони оба одиницею в громадському розумінні навіть і не займались. Вони займались державними орґанізмами, з яких складається найвисший орґанізм — держава — зглядно нарід. Вони все мали на оці добро загалу, а не одиниці! Одиниця мусить, як така, перестати жити своїм еґоїстичним життям; вона не сміє самонаживатися; — одиниця мусить жити для добра загалу — вона мусить навіть самопожертвувати себе, щоб орґанізмови було добре — **бо як буде орґанізмови добре, себто загалови, то і одиниця буде користати з благ загалу.**

Антистена загал не інтересує. Світогляд його знає лише одиницю та її щастя. Вслід за цим він неґує, не признає держави ані ніяких соціяльних, орґанізаційних звязків. Для циніків нічого не треба: ані родини, ані орґанізації, ані господарства, ані держави, ані законодавства, бо кожний цинік осібний світ для себе. Цинікам навіть ніякого майна не треба. Їм море по коліна — вони бурлаки! Їм і культура з усякими своїми постулятами теж непорібна, бо вона приносить зло, жадобу і боротьбу. Цинікам, як сказано, нічого не треба і якраз засада **„мені нічого не треба"**, лиш троха сонця, води і овочів з дичок, становить суть фільософії циніків. Визначним речником фільософії циніків був Діоґен, який не мав ні палати ні хати. Він мешкав в порожній бочці, над берегом моря і з найбільшим супокоєм та з безмежною безжурностю доказував всім і вся, що **людині-одиниці нічого до щастя не треба.**

ІІ. Школа кирикеїків.

Ця школа є також противною до школи Плятона й Аристотеля, бо вона не займається добром загалу, лише доброю одиниці. Вона являється, подібно як школа циніків — індивідуалістичною, себто еґоїстичною школою, де береться під розвагу тільки щастя одиниці.

Щастя одиниці, по навчанню киринеїків, не полягає в тому — **„мені нічого не треба"** — або **„мені море по коліна"...** противно, щастя одиниці полягає в тому, щоб одиниця, не зважаючи на нікого більше, сама собі як найбільше ужила благ світа і життя. Жий, уживай лише для себе, — це фільософія киринеїків. Киринеїки як і циніки є самолюби. Ріжниця між одними і другими є така, що цинікам нічого не треба — натомісць киринеїки вганяють за найбільшою насолодою свойого життя. Киринеїків можнаб назвати — „угодниками черева".

Щодо держави, права, влади і орґанізації взагалі, то киринеїкам цього всего не треба — вони цього не признають.

Киринеїки, до певної міри, погоджуються на вільний хвилевий договір одиниці з одиницею, однак такий „договір" може бути кожної хвилі зірваний. Вслід за цим повставша навіть — після „договору" — спільнота не має державницької черти на собі, бо їй бракує завдання і прямування до добра — чи вічнотревалости. В навчанню киринеїків можна сміло добачувати старий завіт для нинішних анархістів. Головним стовпом школи киринеїків (старинних анархістів) був Аристип (Aristippos).

ІІІ. Школа епікурейців.

Школу епікурейців оснував мудрець Епікур. Вона рівнож занимається, до певної міри в позитивному розумінню, державою. Епікурейці теж еґоїсти і самособі угодники. Одначе вони не лише угодники черева; вони є також й самособі угодниками духа. Еґоїст-епікуреєць догоджує своїй амбіції, честилюбивости і, заспокоївшись духово, сам собі розкошує.

Предметом думання і аналізи людського життя являється поодинока людина, а не суспільність або держава. На все дивиться епікуреєць, чи воно є йому користне і приємне. В житті лише одиниця має рацію буття і життєвої насолоди.

Епікурейці вчать також, що світ повстав із сполуки атомів. Вони не признають ніякої надземської сили — вони „вірять" лише в матерію. Епікурейців можна уважати основателями сьогоднішного матеріялізму й атеїзму.

Епікурейці признають державу, одначе лише тоді як оправдану інституцію, коли вона дає користь, головно охорону порядку і безпеченства для одиниці. Державними справами одиниця повинна заниматися о стільки, о скільки те заняття не тривожить і не журить духа одиниці, бо спокій духа і самовдоволення є щастям одиниці.

IV. Школа стоїків.

Цю школу оснував мудрець Зенон (Zenon). Зенона і зенонівців можнаб назвати вже моралістами, бо вони не дбають лише про щастє одиниці і не добачують в одиниці окремого, з ніким і нічим не звязаного, осібного світа. Противно, одиниця є складовою частицею орґанічного і духового світа (kosmos).

Світом (kosmos) править розум (надлюдська сила) і тому то правила — норми того світового розуму є того рода досконалі і справедливі, що вони зобовязують людий.

Відносно держави навчали зенонівці-стоїки, що право сотворене державою є менш вартне, бо воно є наче другорядним правом. Найвисшим правом на землі є право природи (kósmos), яке є для всіх народів однакове, однаково зобовязуюче. (Німці на означення цього права мають технічний термін „das Naturrecht". Нашою мовою можнаби сказати — **„боже і людське право".** Узгляднення цього права природи грає важну ролю в державовіданню — гл. H. Kelsen, Allgemeine Staatslehre, Berlin, 1925, ст. 13, 15, 30, 36, 40, 41, 59, 72, 146, 160, 186, 241, 250, 331. Це право природи, як найсправедливійше право, довгі віки мало свою інтерпретацію. Християнізм змодифікував і приноровив це право до вірувань християнського світа і ми маємо його очеркненим як „ius divinum" (боже право).

Відповідно до того проголошеного права природи, стоїки проповідують рівноправність усіх людий, вслід за чим вони перші виповідають боротьбу з невільництвом. Цю боротьбу з невільництвом продовжав опісля християнізм. Коротко кажучи, стоїцизм має чимало первнів християнізму.

(Дальше буде)

З ТЕАТРУ І МУЗИКИ.

БУДЕ НАГОДА ПОЧУТИ ЗНАМЕНИТИХ АРТИСТІВ.

Прімадонна київського театру Садовського М. Гребінецька і Петро Гурський виступлять у Бостоні, Филаделфії і Шикаго.

Дня 10 вересня виїзджає з Ню Йорку на гостинні виступи по більших центрах української імігранії в Америці група артистів, котрі своїми іменами і своєю довголітною працею на сцені дають повну ґарантію, що наша іміґрація буде могла в ріжних містах пізнати чар і красу наших давних а вічно молодих і чаруючих народніх вистав як **Наталка Полтавка, Запорожець за Дунаєм, Пошились в дурні** і другі.

В тій артистичній трупі подибуємо імя **М. Гребінецької,** котрої пречудний голос і техніка відомі всім, що бували в золотоверхім Київі, де вона була прімадонною в театрі Садовського. Знова нашій іміґрації відоме імя **Петра Гурського,** котрий став у Ню Йорку і всюди, де тільки виступив, любимцем публики.

Кромі них виступає ще цілий ряд артистів, щирих Українців, що виступали вже нераз на наших національних виставах і святах. Це головно ті, що належали до Національного Хору Кошиця.

Між ними подибуємо такі імена: Д. Стеценко, С. Квітка, О. Копачук, Дмитренко, М. Гребенецький, П. Ординський, К. Щит; С. Стодола, Н. Захарченко і другі. На всіх виставах буде виступати прекрасний хор і танцюристи.

Трупа та завитає на разі до таких міст: Бостон, Филаделфія, Шикаго. Подробиці будуть оголошені пізніше. Сею дорогою звертається тільки увагу нашого громадянства, щоби воно не занехало доброї нагоди і пішло на вистави трупи, бо це будуть дійсно артистичні, українські вистави, на яких виступлять знамениті артисти і добрі співаки.

—o—

ДІТРОЙТ, МИШ.

Балет-майстер Авраменко організує школу.

В. Авраменко, обїхавши всю Канаду, перебрався тепер до Злучених Держав, та почав в Детройті орґанізувати школу танців і балету.

По випуску сеї школи В. Авраменко набере трупу танцюристів і співаків та почне обїздку по українських кольоніях стейтів Мишиґен, Илинойс, Індіяни, Огайо, Пенсилвенії й Ню Джерзі.

Курс в Детройті треватиме до половини жовтня.

П. В. Кухта.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

—o—

БРУКЛИН, Н. Й. Уряд Укр. Тов. Запор. Січ, від. 325, повідомляє всіх своїх членів, що квартальні збори відбудуться в суботу, 8-го вересня 1928, під ч. 101 Grand St., в год. 8-мій вечером. Всі члени повинні явитись на ці збори. Член, що не прибуде на квартальні збори, буде караний після статута. — Ст. Заблоцький, предс.; І. Гриндчук, секр.

СТЕЙПЛТОН, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 9. вересня, в год. 3-ій пополудни в гали Нар. Дому, 35 Варен Стр. Обовязком всіх членів є явитися на мітінґ. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. Буде справоздання урядників і вибір уряду на 1929 рік. На мітінґу будеться приймати нових членів до ріжних кляс без оплати вступного. На сім мітінґу буде також справа Сиротинця. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — О. Тіцький, предс.; А. Рудяк, кас.; Д. Фостик, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, подає до відома всім членам, що мітінґ відбудеться в неділю, 9. вересня, в гали церковній на Блекстон ул., точно в 1-ій год. пополудни. Кождий член повинен явитися, бо є важні справи до полагодження. — К. Фірман, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 375, повідомляє, що мітінґ відбудеться в неділю, 9. вересня, у Січовім Домі, в год. 1-ій пополудни. Є важні справи до полагодження тому кождий член повинен явитись. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Іван Чопик, пр.; Гр. Дороживський, секр.; Текля Паращак, касієрка.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам Тов. Єдність, від. 163, що мітінґ відбудеться в неділю, 9-го вересня, в годині 1-ій пополудни, в Укр. Гали, 849 N. Franklin St. Проситься всіх членів прийти на сей мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження, а іменно вибір комітету на баль і поправка статута товариства. На мітінґу будемо приймати нових членів без вступного. Обовязком кождого члена є прибути на сей мітінґ, а довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. Не явившийся член буде підлягати карі. Стефан Гвіздь, предс.; Михайло Паранич, секр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 182, повідомляє, що мітінґ відбудеться в 2-ій годині в неділю, 9. вересня, в гали парохіяльній, 47 Говп Евеню, Пасейк, Н. Дж. Є важні справи до полагодження. Довгуючих членів взивається вирівнати свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — М. А. Пипюк, предс.; Григорій Яськів, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. ім. Князя Данила, від. 356, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в год. 3-ій пополудни, в неділю, 9. вересня, в Народнім Домі, 3322 N. Lawrence St. Проситься всіх членів прибути на той мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження. — Мих. Долиний, пр.; В. Мушулька, кас.; Теодор Черевко, секретар.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. вересня, точно в годині 1. пополудни, в Ліберти Галі. На сих зборах будуть вирішуватися важні справи, тому присутність кождого члена є пожадана. Зразом напоминається всіх членів, щоб застосувалися до повисше тут поданих точок: Кождий член щоб платив точно свої місячні вкладки; котрий член занятий в той день працею може зголоситися не пізнійше, як три дні по зборах. Хто не схоче цего придержуватись буде суспендований. Котрий член не має грошей ,має явитися на зборах та попросити членів, щоб заждали до других зборів; не виконавший цего член буде рівнож суспендований. Всі жінки, котрі належать до У. Н. Союза, а не платять до каси відділової жадних вкладок мусять точно кождого місяця платити; коли така члениця не заплатить один місяць, буде суспендована. Члени-родичі, котрі держать свої діти в У. Н. Союзі, як хочуть, щоби їх діти були реґулярно забезпечені, мусять точно кождого місяця платити вкладки, бо з тих вкладок, які платять за діти до У. Н. Союза, не остається ані оден цент в касі Товариства, а в цілости висилаєтся до У. Н. Союза. Хто не буде точно платити, діти будуть суспендовані. Це вже нераз напоминалось членів, а тому, що члени це легковажать, то тепер будеться поступати так, як повисше сказано. — Ілько Шеґера, пр.; Н. Вербицький, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Повідомляється членів Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, що місячні збори відбудуться в суботу, 8. вересня, в год. 7-ій вечером, в німецькій гали на Мейн ул. Проситься членів явитись на сі збори; неявившийся місцевий чи позамісцевий член буде караний після статута, бо є важні справи до полагодження, як справа Сиротинця і другі. Будемо приймати нових членів. — Василь Матвіяс, предс.; Гнат Ничка, кас.; Петро Криловський, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Любов, від. 45, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 9. вересня, в годині 12-ій в полудне, а то тому, що товариство є запрошене взяти участь в пікніку, який устроює Тов. Укр. Амер. Горожан. Взиваємо членів вирівнати свої вкладки, инакше суспендуємо кождого члена, котрий не повинуеться приписам статута. — Т. Малик, А. Тарасим, Н. Ю. Сеник.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Укр. Запомогове Тв. Дністер, від. 361, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 8. вересня, в годині 8-ій вечером, в Укр. Нар. Домі, 217-219 Іст 6-та ул. Кождий член(киня) повинен на сих зборах явитися, бо будуть важні справи до полагодження. При тім дається до відома, що справ сіверсету, котра мала відбутися на пікніку 2-го вересня, не відбулась з причини, що богато членів не звернуло книжочок. — Йосиф Чемеринський, рек. секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Укр. Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 8. вересня, в год. 7-мій вечером, в гали під ч. 72 Morris St. Обовязком є кождого члена прибути на мітінґ, бо є важні справи до полагодження в справі балю, який має відбутися в суботу, 20-го жовтня. Довгуючі члени мають вирівнати свої належитости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Кождий член повинен придбати нового кандидата, бо тепер принимається без вступного до Тов. і У. Н. Союза. — Антін Онисик, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що трикварталний мітінґ відбудеться 9-го вересня, в год. 2.30 пополудни, в Укр. Нар. Домі, 212 Fulton St. Кождий член обовязково має явитися, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару після статута. — Ю. Шевчук, предс.; Я. Лешак, кас.; П. Остапчук, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 9. вересня, в 1-ій годині пополудни, в гали У. Н. Дому. Проситься всіх членів явитись на зборах і розібрати фотографії, бо вже є готові. — Гр. Степанек, секр.

Нагорода поета і накладчика.

Тому 70 літ помер французький поет Альфред де Мюсе. Найгарніші поезії написав Мюсе в молодому віці, коли то він жив у веселому й безжурному товаристві „Богеми“. З тих часів походить також славна повість Мюсена „Богема“ (перероблена теж на оперу). Раз вийшов Мюсе з двома своїми приятелями на прохід. „Ах, — сказав один із них — тепер я не мав би нічого проти цього, щоби гарно поснідати“. „Я вже згодився би й на якийнебудь сніданок“ — запримітив інший, а Мюсе зітхнув: „Коби бодай що-то перекусити“. Зревідували свої гаманці, та показалося, що ніхто з усіх трох не мав грошей. Сумно похнюпили голови. Нараз каже Мюсе: „Хлопці, я маю знамениту думку. Ходіть за мною!“ Весела трійка пішла до музичного накладчика: „Пане, можеби ви купили собі у нас одну романцу, — сказав Мюсе — я написав до неї слова, а отсей пан підложив її під ноти. Третій, одинокий з нас, що має голос, відспіває вам її“. — „Заспівайте“ — сказав накладчик. Молодий чоловік відспівав, накладчикові сподобалася музика, пішов до каси і заплатив за романцу 15 франків. Щасливі приятелі пішли поснідати. Ця романца, яку уложив Мюсе, скомпонував Монпію, а відспівав славний пізніше співак Дюпре, то була славна „Андалюзійка“, одна з найгарніших поезій Мюсена. Накладчик заробив на тій пісні 40 тисяч франків.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

—o—

